

**QONUN IJODKORLIGI FAOLIYATIDA PROKUROR ISHTIROKI**

*Toshkent viloyati yuridik texnikum o'quvchisi*  
**Abdimuminov Asadbek**

**Annotatsiya:** *Maqolada Qonun ijodkorligi faoliyatida prokurorlarning ishtiroki haqida bayon qilingan*

**Kalit so'zlar:** *Qonun ijodkorligi faoliyati*

O'zbekiston Respublikasining «Prokuratura to'g'risida»gi Qonuni 4-moddasida belgilangan prokuratura organlari faoliyatining asosiy yo'nalishlaridan biri, bu — qonun ijodkorligi faoliyatida hamda jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish ishida ishtirok etish hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Bosh prokurorining vakolatlari O'zbekiston Respublikasining «Prokuratura to'g'risida»gi Qonuni 13-moddasida belgilangan bo'lib, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokurori O'zbekiston Respublikasining Oliy Majlisiga qonunchilik tashabbusi bilan murojaat etishi mumkinligi qayd etilgan. Prokuratura idoralari O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va «Prokuratura to'g'risida»gi Qonunga asosan O'zbekiston Respublikasi hududida qonunlarni aniq va bir xilda bajarilishi ustidan nazoratni amalga oshiradi. Ushbu faoliyatni amalga oshirish borasida amaliyotda qonun va qonunosti hujjatlarining qay darajada zamon talablariga javob berishi, qonunlarning qaysi jihatlari takomillashtirishga muhtoj ekanligi, qonunlarni to'liq va barkamol ijro etilishi uchun ushbu qonunlarga qanday o'zgartirish va qo'shimchalar kiritilishi zarurligi va yana munosabatlarni huquqiy tartibga solish uchun qanday qonunlar qabul qilinsa, maqsadga muvofiqligini bevosita ko'rib boradilar. Ushbu qonunga o'zgartirishlar va qo'shimchalar kiritish hamda yangi qonunlar qabul qilinishi zaruriyatini realizatsiya qilish uchun esa, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokurorining qonunchilik tashabbusidan foydalanishadi. Buning uchun ular o'zlaridagi taklif va mulohazalarni O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuroriga tegishli tartibda taqdim etishadi. O'zbekiston Respublikasi Bosh prokurori esa, o'z vakolatlari doirasida O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga qonunchilik tashabbusi bilan murojaat qiladi. Sud faoliyati bilan bog'liq bo'lgan qonunlarni qo'llash amaliyotiga oid tushunmovchiliklar bo'lsa, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi plenumi va O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi plenumiga qonunlarga tushuncha berish uchun murojaat qilishi mumkin. Qonun ijodkorligi faoliyatida prokurorlarning ishtirok etishi bir vaqtning o'zida ularning o'z vazifa va funksiyalarini, ya'ni huquqni muhofaza qilish funksiyasi va qonun ustuvorligini ta'minlash vazifasini amalga oshirish bilan birga bajariladi. Quyidan tartib yuqorigacha barcha ijro hokimiyati organlari tomonidan qonunosti hujjatlarini qabul qilinishidagi qonun ustuvorligini ta'minlash bo'yicha nazoratni amalga oshirishi hamda qonun chiqaruvchi Oliy organda — O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasi va Senati majlislarida ishtirok etishi

va bu majlislarda o'z fikr-mulohazalarini bildirishi, qonunlarni talqini bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi va Oliy xo'jalik sudi plenumi majlislarida ishtirok etishi va qonunlar talqini bo'yicha o'z fikr va nuqtayi nazarini ifoda etishi qonun ijodkorligi faoliyatining ko'rinishidir.

Qonunlarni targ'ibot qilish — prokuratura faoliyatining asosiy yo'nalishlaridan biri. Huquqiy yangilanish davrida prokuratura o'z vazifasini amalga oshirish, o'z vaqtida fuqaro, jamoatchilik, mehnat va o'quv jamoalari orasida malakali huquq-targ'ibot va tushuntirish ishlari olib bormog'i kerak. Chunki, respublikamizda yashovchi har bir fuqaro davlatimiz qonunlarini, nafaqat, bilmog'i, balki uni mazmun va mohiyatini to'la-to'kis anglamog'i, hayotda foydalanish va undan o'zini himoya qilishda foydalanishi kerak. Shuning uchun O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasining Nizomi aynan shu muammoga bag'ishlangan bo'lib, quyidagichadir:

### UMUMIY QOIDALAR

Qonunchilik targ'iboti bo'limi (bundan keyin matnda bo'lided yuritiladi) O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasining mustaqil tarkibiy tarmog'i hisoblanadi. 249 Bo'lim tarkibida Bosh prokuraturaning mas'ul xodimlaridan iborat matbuot markazi faoliyat ko'rsatadi. 1.2. Bo'lim faoliyatiga Bosh prokuror tomonidan tayinlanadigan bo'lim boshlig'i rahbarlik qiladi. Bo'lim boshlig'i ayni vaqtda Bosh prokuratura matbuot xizmatining rahbari hisoblanadi. Bolimda katta prokuror, prokuror va bo'lim noziri faoliyat ko'rsatadi. 1.3. Bo'lim o'z faoliyatini O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, «Prokuratura to'g'risida»gi, «Ommaviy axborot vositalari to'g'risida»gi, «Axborot olish kafolatlari va erkinligi to'g'risida»gi va boshqa qonun hujjatlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmonlari, hukumat qarorlari, Bosh prokuraturaning hay'at qarorlari, Bosh prokurorning sohaviy buyruq va ko'rsatmalari hamda mazkur Nizom talablari asosida amalga oshiradi. 1.4. Bo'lim tomonidan qonuniylik va jinoyatchilik ahvoli, bu boradagi profilaktik tadbirlar va qonunlar targ'iboti haqidagi ma'lumotlar tahlilidan kelib chiqqan holda ishni tashkillashtirish borasida Bosh prokuraturaning yarim yilga tuziladigan ish rejalariga takliflar beriladi va bo'limning ish rejasi tuziladi. Ish rejasiga kiritilgan tadbirlar ijrosi belgilangan muddatlarda ta'minlanadi. 1.5. Bo'limda ishni tashkil etish xodimlar o'rtasida vazifalarni soha-mintaqa va o'rindoshlik asosidagi ish taqsimotiga binoan amalga oshiriladi. 1.6. Bolimda qonunchilik targ'iboti yuzasidan amalga oshirilgan ishlar bo'yicha tahliliy hujjatlar tayyorlanadi va bu haqda Bosh prokuratura rahbariyatiga axborot berib boriladi. Quyi prokuraturalarga soha faoliyatini yaxshilashga qaratilgan uslubiy tavsiyalar ishlab chiqiladi va joylarga yuboriladi. 1.7. Bo'limda tezkor yig'ilishlar o'tkazib boriladi va ularda sohaga taalluqli, shuningdek, bevosita xodimlarning faoliyati bilan bog'liq masalalar muhokama qilinib, tegishli qaror qabul qilinadi. 1.8. Bo'limda amalga oshirilgan ishlar yuzasidan har oyda hisobot tuzilib, tashkiliy-nazorat va tahlilot boshqarmasiga topshiriladi. Hisobotlarning haqqoniyligi uchun mas'uliyat bo'lim boshlig'i zimmasida bo'ladi. Zarurat tug'ilganda viloyat prokuraturalari va ularga

tenglashtirilgan prokuraturalardan sohaga oid tahliliy axborotlar talab qilib olinadi. 1.9. Bo'lim faoliyatini Bosh prokurorning soha bo'yicha o'rinbosari nazorat qiladi va sohada amalga oshirilgan ishlar yuzasidan Bosh prokurorga axborot berib boradi. 250 1.10. Bolim Bosh prokuraturaning tarkibiy tarmoqlari, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, tegishli idoralar, «Qonun himoyasida» birlashgan tahririyati va boshqa ommaviy axborot vositalari hamda jamoatchilik bilan hamkorlikda ishlami tashkil etadi. 1.11. Viloyat prokuraturalari va ularga tenglashtirilgan prokuraturalarning qonunchilik targ'iboti bo'yicha tarmoqlari o'z faoliyatini mazkur Nizom talablari asosida amalga oshiradi.

2.1. Bo'limning asosiy vazifalari — qonunchilik targ'ib qilish, qonun ijodkorligi faoliyati va jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish ishlarida ishtirok etish, prokuratura organlarining faoliyatiga oshkoralik berishni tashkillashtirish asosida huquqbuzarliklarning oldini olish va profilaktika qilishdan iborat. Shu maqsadlarda bo'lim o'z faoliyatini quyidagi asosiy yo'nalishlarda amalga oshiradi: 2.2. Qonunchilikni targ'ib qilishni tashkillashtirish. 2.3. Jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish va aholining huquqiy ongini oshirish, fuqarolarni qonunlarga hurmat va qonun buzilishlarga murossasizlik ruhida tarbiyalash ishlarida qatnashish. 2.4. Prokuratura organlarining qonuniylikni mustahkamlash, fuqarolarning huquq va erkinliklari, jamiyat va davlat manfaatlarini himoya qilish borasidagi faoliyatiga oshkoralik berish. 2.5. Bosh prokuraturaning matbuot xizmati sifatidagi faoliyatini amalga oshirib, Bosh prokuror topshirig'iga asosan ommaviy axborot vositalari uchun rasmiy xabarlar tarqatadi va matbuot konferensiyalari tashkil etadi. 2.6. Bu sohada huquqni muhofaza qiluvchi boshqa organlar, davlat va nodavlat, o'zini o'zi boshqarish organlari, ommaviy axborot vositalari bilan aloqalami yo'lga qo'yish va hamkorlikni mustahkamlash. 2.7. Prokuratura organlarida qonun hujjatlarini mujassamlash va tartibga solish, ularga qo'shimcha va o'zgartishlar kiritilishini ta'minlash. 2.8. Qonun ijodkorligi faoliyatida ishtirok etishni tashkillashtirish, normativ-huquqiy hujjatlar loyihalari yuzasidan bildirilgan takliflarni o'rganib, umumlashtirish va Bosh prokuratura rahbariyatiga takliflar taqdim etish. 2.9. Bosh prokuraturaning tarkibiy tarmoqlari, soliq va valutaga oid jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti, Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar, Toshkent shahri, O'zbekiston Harbiy va Transport prokuraturalarining mazkur sohadagi faoliyatini muvofiq251 lashtirish, davriy tekshirish o'tkazish hamda ularga amaliy-uslubiy yordam ko'rsatish. 2.10. Bosh prokuraturaning «Qonun himoyasida» birlashgan tahririyati va prokuratura organlari muassisligida tashkil etilgan ommaviy axborot vositalari faoliyatini muvofiqlashtirish, ularga amaliy-uslubiy yordamlar ko'rsatish. 2.11. Viloyat prokuraturalari va ularga tenglashtirilgan prokuraturalarning tegishli tarmoq xodimlarini ish o'rganishga chaqirish, ularning kasb-mahoratini oshirish. 2.12. Targ'ibotning sifati, samaradorligi, qonuniylik holatiga ta'sirini o'rganib, tahlil qilish va tegishli vazifalarni belgilab borish dolzarb masalalarni idoralararo yig'ilishlar, tezkor va hay'at majlislari muhokamasiga kiritish.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:**

1. М.Х. Рустамбаев, Е.Н. Никифорова. Правоохранительные органы Республики Узбекистан. Учебник для вузов. Т., 2003.
2. А.Х. Halimov. Prokuraturaning davlat hokimiyati mexanizmi tizimidagi o‘mi. Т., TDYI, 2006.
3. ТА. Васильева. Административное право Италии. Административное право зарубежных стран. Учеб. пособие. (Под ред. А.Н. Козирина.) М., 1996.
4. Делла Марра Т. Уголовный процесс Италии: реформа и контрреформа. Журнал «Государство и право», 1993, № 1. 26. Законодательство Италии о борьбе с орган
5. Проблемы эффективности прокурорского надзора. (Под ред. К.Ф. Скворцова.) М., 1977